

МЕХАНІЗМ ЗБЛИЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ

Ротару Анастасія Володимирівна

аспірантка відділу теорії держави і права

Інституту держави і права

ім. В.М. Корецького НАН України

Науковий керівник:

Оніщенко Н.М.

доктор юридичних наук,

Заслужений юрист України,

завідувач відділу теорії

держави і права України

Інституту держави і права

ім. В.М. Корецького НАН України

Останніми роками інтерес до уніфікації в праві постійно зростає. Зближення правових систем при цьому розглядається як глобальне явище, і як процес, який надалі постійно прогресуватиме. Як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі по юриспруденції уніфікація залишається однією з пріоритетних тем дослідження.

Остання третина ХХ – початок ХХІ ст. - період надзвичайної інтенсифікації міжнародних відносин, що зумовила глибокі зміни всіх сторін суспільного життя всіх народів і держав. Над географічними просторами держав, що історично склалися, складається єдиний інформаційний простір. Підвищується роль загально правових принципів, відбувається зближення різних правових систем, взаємозбагачення досвідом різних національних законодавств. Посилення інтеграційних процесів у всіх сферах, зокрема в правовій, стало визначальною тенденцією сучасного життя. Це явище отримало назву «процесу глобалізації» і вже не перший рік є предметом обговорень політиків і учених.

Механізм зближення національних правових систем розглядається як глобальне явище, і як процес, який надалі постійно прогресуватиме. Виділяється ряд спрямувань процесу посилення взаємодії міжнародної і внутрішньодержавної правових систем. Актуальність даної теми обумовлена

участю України у великій кількості міжнародних угод по зближенню права, а також її участю в діяльності як універсальних, так і регіональних механізмів по здійсненню уніфікації і гармонізації.

Процес інтернаціоналізації в національному праві протікає нерівномірно і вельми суперечливо. Позначається різний рівень економічного і політичного розвитку держав, впливають і політичні курси, які вельми мінливі. Різний ступінь готовності різних правових систем до прийняття міжнародних норм, причому не тільки національних норм як таких, але і правової свідомості громадян і правових традицій країни. Юридичні структури сприйнятливі далеко не однаково, зокрема, суди.

Можна виділити ряд спрямувань процесу посилення взаємодії міжнародної і внутрішньодержавної правових систем:

а) розвиток і визнання загальних правових концепцій забезпечення прав громадян, конституційних інститутів, різноманіття форм власності, захисту права і законних інтересів бізнесу, та ін.;

б) виробітку загальних принципів правового регулювання підприємництва, фінансових потоків і розрахунків, бухгалтерської та іншої звітності, екологічних стандартів, взаємин громадян і публічних властей та ін.;

в) підтримка і використання демократичних інститутів;

г) визнання і використання загальних нормативних понять і термінів;

д) застосування таких способів зближення національних законодавств, як гармонізація і уніфікація, зокрема, введення у внутрішньодержавне право єдиних стандартів;

е) використання багатобічних договорів для сумісного вирішення регіональних завдань.

Зближення національних правових систем як особливий напрям співпраці держав може здійснюватися виключно за допомогою міжнародно-правових засобів. Постійно зростає кількість інституційних механізмів, для яких уніфікація і гармонізація є або основним напрямом діяльності, або одним з пріоритетних. Особливе значення в здійсненні правової інтеграції має діяльність ООН, її органів і спеціалізованих установ. Останніми роками

розширюється практика створення спеціальних неурядових міжнародних організацій, перед якими ставиться завдання вироблення правових норм з якої-небудь актуальної міжнародної проблеми.

У багатьох випадках міжнародні документи по уніфікації і гармонізації права відображають той рівень правової інтеграції, який на даний момент реально досяжний. Проте згодом ці досягнення можуть бути доповнені і розширені. Тому однією з актуальних проблем стає трансформація раніше прийнятих документів. Переважно, щоб така трансформація здійснювалася в рамках тих організацій, які розробляли дані документи. Ще на стадії розробки міжнародної угоди до нього повинна вноситися продумана система, що забезпечує можливість подальшого пристосування міжнародного договору до умов міжнародного життя, що змінюються.

Міжнародне і внутрішньодержавне право постійно розвиваються, збагачуються їх принципи, норми, методи правового регулювання, сфери дії, суб'єкти. Все це впливає на характер і взаємодію міжнародного і внутрішньодержавного права. Необхідність тісної взаємодії у сучасному світі міжнародного і внутрішньодержавного права зумовлюється рядом об'єктивних чинників, перш за все, тенденцією інтернаціоналізації суспільних відносин, що ще недавно входили в сферу виключно внутрішньодержавного регулювання, що стрімко розвивається, і появою глобальних проблем, вирішення яких можливо тільки на основі тісної конструктивної взаємодії більшості держав світу.

Майбутнє світове право покликане бути справедливим арбітром в умовах гострої боротьби економічних, фінансових, політичних і військових інтересів різних держав, їх об'єднань, окремих регіонів, інструментом захисту слабкої і бідної сторони перед сильним, багатим і наділеним владою, враховувати і забезпечувати інтереси населення. Воно повинне бути засобом узгодження потреб і інтересів різних груп, корпорацій, прошарків суспільства, соціально-економічних устроїв і так далі, гарантом гармонійного спілкування і співпраці у всіх сферах життя і регіонах планети. Майбутнє за різновимірним розвитком нових форм права, які нині активно упроваджуються в правове регулювання, в

першу чергу у сфері господарства. Це закони-програми, акти-доктрини, рекомендації, прогнози, рамкові закони, модельні акти і так далі.